

Rotterdam, 4 september 2023

Betreft: Reactie op Consultatie Wet van school naar duurzaam werk'

Geachte heer, mevrouw,

Ingrado is de landelijke vereniging en het kenniscentrum voor het recht op onderwijs en ontwikkeling voor alle jongeren. Onze leden zijn gemeenten en Doorstroompunt-regio's. Vanuit die achtergrond reageren wij op de in de consultatie voorliggende Wet van school naar duurzaam werk.

Ingrado is positief over de wens van het kabinet om met het wetsvoorstel de kansengelijkheid te vergroten en over de maatregelen die het daartoe wil nemen. We delen hier de mogelijkheden die Ingrado ziet om het voorstel te versterken.

Doelgroep van en gegevens voor de doorstroompunten op casusniveau

Doelgroep Doorstroompunt en dagbesteding

In de huidige Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) hebben gemeenten een taak om Jongeren in kwetsbare positie te monitoren. In het voorstel is de doelgroep voor gemeenten (afdelingen Leerplicht en Doorstroompunten) omschreven als jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie en zonder schoolinschrijving die niet langer leer- of kwalificatieplichtig zijn. De doelgroep omvat daarmee ook de voormalig vso-leerlingen met uitstroomprofiel arbeid en uitstroomprofiel dagbesteding. De jongeren met uitstroomprofiel dagbesteding komen in de overige artikelen van het voorstel, zoals artikel 9.2.5 over het ondersteunen van jongeren zonder startkwalificatie, echter niet terug. Ingrado vindt het belangrijk dat gemeenten ook deze jongeren kunnen ondersteunen en actie ondernemen als een jongere die dat nodig heeft geen dagbestedingsplek (meer) heeft. Die mogelijkheid wordt in het voorstel niet geboden omdat niet geregeld is dat gegevens over dagbesteding (kort- of langdurend) beschikbaar komen voor de gemeenten. Een belangrijk verbeterpunt van het voorstel is dan ook dat gegevens over het hebben van dagbesteding (kort- dan wel langdurig) beschikbaar komen voor de Doorstroompunten.

Inburgeringsplicht en Kamer van koophandel

Doorstroompunten zoeken contact met jongeren die geen schoolinschrijving en geen startkwalificatie hebben om te horen of ze hen kunnen ondersteunen. Om te kunnen bepalen welke ondersteuning een jongere nodig heeft, moet het Doorstroompunt weten of een jongere inburgeringsplichtig is. Dat heeft namelijk gevolgen voor de mogelijkheden en daarmee voor de begeleiding van de jongere. Het voorstel wordt verbeterd door daarin op te nemen dat doorstroompunten het gegeven 'inburgeringsplichtig' ontvangen.

Als een voortijdig schoolverlater een eigen bedrijf heeft, vraagt dat ook om een andere benadering vanuit het Doorstroompunt. Om die reden hebben Doorstroompunten het gegeven of de vsv'er een inschrijving bij de Kamer van Koophandel heeft nodig. Ook dat ziet Ingrado graag opgenomen in het voorstel.

Bewaartermijnen register onderwijsdeelnemers

Als gevolg van de uitbreiding van de doelgroep voor Doorstroompunten tot 27 jaar moeten de bewaartermijnen voor gegevens in het Register onderwijsdeelnemers worden aangepast. Uit het voorstel wordt ons niet duidelijk dat dat afdoende is geregeld.

Gegevenslevering JIKP

Momenteel ontvangen Doorstroompunten de jongeren in kwetsbare positie een aparte gegevenslevering vanuit DUO. Wij hebben begrepen dat de Doorstroompunt-regio's in de toekomst bulkleveringen van jongeren zonder startkwalificatie en zonder schoolinschrijving ontvangen. Omdat juist veel jongeren die nu nog jongere in kwetsbare positie worden genoemd ondersteuning nodig hebben, is het belangrijk dat zij in de toekomstige gegevenslevering van DUO voor de Doorstroompunten duidelijk herkenbaar blijven.

Verwerking persoonsgegevens

In Artikel 9.2.7 uit het wetsvoorstel wordt een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking van strafrechtelijke persoonsgegevens en gegevens over gezondheid gecreëerd als dat noodzakelijk is bij het bieden van ondersteuning van voortijdig schoolverlaters. In hetzelfde artikel wordt vermeld dat de jongere toestemming moet geven. Op grond met de AVG is het of het een of het ander: als er een wettelijke grondslag is, is toestemming niet vereist. In de praktijk kan deze informatie essentieel zijn voor het bieden van de juiste ondersteuning aan de jongere. Om die reden en vanwege de AVG moet de zinsnede 'en de betrokkene toestemming heeft gegeven' worden verwijderd.

In het voorstel wordt alleen geregeld dat de strafrechtelijke persoonsgegevens en gegevens over gezondheid gedeeld mogen worden als de jongere geen onderwijsinschrijving meer heeft. Ingrado vindt het belangrijk dat deze gegevens ook verwerkt mogen worden als dat noodzakelijk is bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Rol voor gemeenten op grond van de participatiewet

In de samenvatting van het wetsvoorstel wordt geschreven dat gemeenten op basis van de Participatiewet een rol krijgen bij het ondersteunen van jongeren naar werk. Het gaat dan om jongeren die dat zelfstandig niet kunnen en/of waarvoor de ondersteuning die door scholen of het Doorstroompunt geboden kan worden, te licht is. Op basis van het aangepaste artikel 10f van de participatiewet lijkt die rol vrijblijvend. Het college *kan* ondersteuning aanbieden, valt daar te lezen. Met andere woorden het 'moet' niet en het 'hoeft' ook niet.

Volgens het voorstel moeten afspraken op regionaal niveau gemaakt gaan worden over de samenwerking tussen Doorstroompunten, mbo-scholen en de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio. De vraag is hoe stevig die afspraken zijn als er voor afzonderlijke gemeenten geen verplichting bestaat om loopbaanbegeleiding te bieden voor (sommige) jongeren zonder uitkering. De door het kabinet beoogde kansengelijkheid zou ons inziens vergroot worden als er in de Participatiewet een verplichting wordt opgenomen om sommige jongeren zonder uitkering te ondersteunen.

Verplichte regionale samenwerking

Het voorstel verbreedt het bestaande regionale programma voortijdig schoolverlaten met het arbeidsmarktdomein. In 1.1 Samenvatting van het wetsvoorstel wordt beschreven dat scholen het Doorstroompunt en gemeenten verplicht worden met elkaar samen te werken bij de totstandkoming en uitvoering van een aanvullend regionaal programma. In artikel 9.2.8 Regionaal programma, regionaal bestuurlijk overleg en regionale maatregelen wordt de verplichting voor het opstellen van een regionaal programma bij de contactgemeente gelegd. De andere betrokken partijen krijgen de verplichting om deel te nemen aan het regionaal bestuurlijk overleg over de totstandkoming van het regionaal programma, de uitvoering en de financiering van de daarin opgenomen maatregelen en de onderlinge samenwerking. Volgens de toelichting bij het voorstel betekent dit dat het regionaal programma wordt ondertekend door de contactschool (mbo), de contactgemeente (doorstroompunt-regio) en de centrumgemeente (arbeidsmarktregio) en dat dit een voorwaarde is voor de subsidie aan de contactschool en een verplichting voor de specifieke uitkering aan de contactgemeente en de centrumgemeente (zie pagina 32 van het Algemeen deel).

Ingrado is voorstander van het stimuleren van regionale samenwerking tussen de drie partijen maar bezorgd over de consequenties van de verplichte ondertekening door de centrumgemeente voor de al bestaande samenwerking tussen Doorstroompunt-regio's en mbo.

Als gevolg van de verschillende indeling van Doorstroompunt-regio's enerzijds en Arbeidsmarktregio's anderzijds, zal in de praktijk niet altijd duidelijk zijn wat gezien moet worden als 'de centrum-gemeente'. Een aanzienlijk deel van de Doorstroompunt-regio's heeft namelijk te maken met meerdere arbeidsmarktregio's en daarmee met meerdere centrum-gemeenten.

De samenwerking tussen Doorstroompunt-regio's en mbo-instellingen bij het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en de subsidie daarvoor mag niet in gevaar komen doordat het, om welke reden dan ook, niet lukt om een centrumgemeente te betrekken en het plan te laten ondertekenen. Ingrado vindt om die reden dat in het voorstel expliciet moet worden opgenomen dat ondertekening van het plan door de centrumgemeente alleen voorwaardelijk is voor de subsidie aan de centrumgemeente.

Regionale samenwerking, doelgroep Doorstroompunt, streefcijfers en verantwoording

Uit het voorstel wordt niet duidelijk of de uitbreiding van de regionale samenwerking met de arbeidsmarktregio gevolgen heeft voor de streefcijfers die in het regionale plan moeten worden opgenomen. Momenteel hebben de streefcijfers betrekking op voortijdig schoolverlaters. De voorgestelde regionale samenwerking is breder en niet alleen meer gericht op voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten, maar ook op de verbetering van de overgang van het onderwijs naar de arbeidsmarkt. Het gaat hierbij om jongeren met en zonder startkwalificatie. Onze vraag is of in de regionale plannen ook streefcijfers opgenomen moeten worden over de jongeren met startkwalificatie.

Aangezien de contactgemeenten (doorstroompunt-regio's) jaarlijks een effectrapportage op moeten stellen waarin de streefcijfers worden vergeleken met de bereikte resultaten, is het van belang dat in het voorstel duidelijk wordt waarop de cijfers betrekking moeten hebben en dat geregeld is dat de contactgemeenten over de gegevens die daarvoor nodig zijn kunnen beschikken.

Vanuit hun regierol op voortijdig schoolverlaten, moeten Doorstroompuntregio's beter zicht krijgen op de middelen die mbo-instellingen buiten de middelen die zij in het kader van de regionale aanpak voortijdig schoolverlaten ontvangen, inzetten voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Zo ontvangen mbo-instellingen ook middelen in het kader van de verhoging van de kwaliteit van het beroepsonderwijs waarvan een deel van de doelstellingen ook betrekking heeft op het ombuigen en afremmen van de stijging van vsv'ers en het toewerken naar minder dan 18.000 vsv'ers in 2026¹.

Met het voorstel wordt de doelgroep voor de doorstroompunt-regio's verbreed. In de huidige wetgeving wordt gesproken over voortijdig schoolverlaters en jongeren in een kwetsbare positie van 12 tot 23 jaar. In het nieuwe voorstel worden jongeren van 12 tot 27 jaar zonder startkwalificatie als doelgroep genoemd. Ingrado vraagt zich af wat de consequenties hiervan zijn voor de beleidsinformatie die beschikbaar komt en gepubliceerd wordt en voor bijvoorbeeld de streefcijfers die worden gehanteerd. Op basis van het voorstel lijken de termen 'voortijdig schoolverlater' en jongeren in kwetsbare positie' te verdwijnen. Heeft dat consequenties voor de dashboards van DUO en voor cijfers op basis waarvan de minister van OCW verantwoording aflegt aan de Tweede Kamer? De huidige vsv-cijfers zijn alleen gericht op de 'nieuwe vsv'ers'. Doorstroompunten krijgen de taak om ook oud-vsv'ers te monitoren en te begeleiden. Komen hier afzonderlijke cijfers voor beschikbaar?

Ingrado vindt het belangrijk in de cijfers onderscheid kan worden gemaakt tussen verschillende groepen jongeren *zonder* startkwalificatie omdat die elk hun eigen mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften hebben. Wij denken daarbij vooralsnog aan een onderscheid in de volgende groepen.

- a) Kwalificatieplichtige jongeren (12 tot 18 jaar) zonder schoolinschrijving. Niet-kwalificatieplichtige jongeren die zijn doorgestroomd naar een vervolgopleiding worden hier *niet* in meegenomen;
- b) Voormalig kwalificatieplichtige jongeren (18 tot 23 jaar) zonder schoolinschrijving en zonder werk;
- c) Voormalig kwalificatieplichtige jongeren (23 tot 27 jaar) zonder schoolinschrijving en zonder werk;
- d) Niet-kwalificatieplichtige jongeren met een diploma/getuigschrift van het praktijkonderwijs of speciaal voortgezet onderwijs die zijn doorgestroomd in het onderwijs;
- e) Niet-kwalificatieplichtige jongeren zonder schoolinschrijving die aan het werk zijn;

Als de term en de cijfers over vsv gehandhaafd blijven wil Ingrado een aantal groepen die nu worden meegeteld als vsv'er daar buiten houden. Dat betreft:

1. Jongeren met een diploma/getuigschrift van het praktijkonderwijs of speciaal voortgezet onderwijs uitstroomprofiel arbeid of dagbesteding die zich inschrijven voor de entree opleiding of mbo 2 opleiding en daar vervolgens uitvallen. Jongeren die niet kwalificatieplichtig zijn tellen niet als voortijdig schoolverlater maar als zij het toch proberen in het onderwijs en daar vervolgens uitvallen krijgen zij wél het stempel voortijdig

¹ Zie Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 9 maart 2023, nr. MBO/36996245m houden de regels voor de verstrekking van aanvullende bekostiging voor het verhogen van de kwaliteit van het beroepsonderwijs 2024-2027 (Regeling kwaliteitsafspraken mbo 2024-2027)

schoolverlater. Ingrado is van mening dat deze groep daar niet in thuis hoort. Sluit ze uit van de vsv-cijfers, maar blijf ze wel de kans geven om het te proberen op het mbo.

2. Entreestudenten die hun niveau 1 mbo diploma hebben behaald, tellen als voortijdig schoolverlater tenzij ze minimaal 12 uur aan het werk zijn. Het wel of geen werk hebben op de peildatum 1 oktober zegt niet zoveel, jongeren kunnen een maand later alweer in een andere situatie zitten. De minister benadrukt het belang van een positief imago voor het mbo en het voorkomen van onnodig stapelen – bestempel niveau 1 gediplomeerden dan ook niet als voortijdig schoolverlater.
3. Jongeren uit het VSO, PRO en entree onderwijs die, via portfolio's, erkende praktijkverklaringen halen op (minimaal) mbo-niveau 1. Met deze trajecten is geld en tijd gemoeid en de jongeren behalen iets moois. Desondanks blijven ze het stempel voortijdig schoolverlater houden, terwijl een startkwalificatie vaak te theoretisch voor ze is en (duurzaam) werk beter passend is.

Nazorg en vso/pro

Ingrado is van mening dat het praktijkonderwijs (pro) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso) te weinig zijn meegenomen in dit wetsvoorstel. Juist omdat het vso en pro al nazorgtaken uitvoeren en omdat grofweg de helft van de jongeren uit het vso en pro de overstap naar het mbo maakt, zou deze groep expliciet in het voorstel moeten worden geïntegreerd. We adviseren het ministerie van OCW om in samenspraak met de sectorraden voor het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs onderzoek te doen naar de toereikendheid van de financiële middelen die het pro en vso beschikbaar hebben voor de nazorg van hun leerlingen.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid onze reactie nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Corien van Starckenburg
Bestuurder